

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів

Правознавство

Довідник для вчителя

Вступ

Правознавство як навчальний предмет сприяє особистісному розвитку і творчій самореалізації кожного учня через визнання загальнолюдських цінностей, здатність розуміти й оцінювати правові явища та процеси, формування критичного мислення, аналіз життєвих ситуацій відповідно до чинних правових норм. Правознавство є тим навчальним предметом, засобами якого забезпечується законодавче і практичне підґрунтя впровадження наскрізних змістових ліній, які інтегрують ключові і загальнопредметні компетентності. Саме наскрізна лінія «Громадянська відповідальність» є стрижнем навчальної програми «Правознавство», реалізація якої сприятиме формуванню діяльного члена громади і суспільства, який розуміє принципи і механізми функціонування суспільства, є вільною особистістю, яка визнає загальнолюдські й національні цінності та керується морально-етичними критеріями і почуттям громадянської відповідальності у власній поведінці.

В основу предмета правознавство покладено компетентнісний підхід, що корелюється з основними ключовими компетентностями, визначеними концепцією Нової української школи. Показником рівня освіченості за курсом правознавства є правова предметна компетентність учнів.

Правова компетентність – це сукупність набутих учнями правових знань, предметних умінь, сприйняття та розуміння важливості загальнолюдських цінностей, ставлень. Складники правової предметної компетентності: інформаційна компетенція, логічна компетенція, діяльнісно-процесуальна компетенція, аксіологічна компетенція.

Невід’ємною частиною процесу навчання є перевірка результатів навчання учнів основ правознавства, яка передбачає оцінювання засвоєних ними знань і сформованих умінь та навичок. Оцінювання процесу та результатів навчання основ правознавства вимагає використання як традиційних (усне опитування, письмові завдання), так і альтернативних (оцінювання «участі в діяльності», самооцінювання, взаємооцінювання) методів у різних комбінаціях. Вибір методів оцінювання має здійснюватися з урахуванням характеру об’єктів оцінювання. Це можуть бути усні відповіді та письмові роботи учнів, завдання щодо виявлення їхніх операційних умінь, моделювання життєвих ситуацій, а також участь учнів у дискусіях, рольових іграх, написання творів-есе тощо. Оцінювання передбачає в першу чергу, крім перевірки і контролю, забезпечення зворотного зв’язку учителя з учнями з метою надання учням підтримки, допомоги в навчанні, дає можливість коригувати методи та засоби навчання у разі виявлення їх неефективності, визначати подальші цілі. Тому варто застосовувати поточне, формувальне, підсумкове оцінювання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів

з правознавства

Під час оцінювання досягнень учнів з правознавства враховується:

- рівень оволодіння знаннями про систему об'єктивно існуючих державно - правових реалій;
- рівень уміння аналізувати суспільно – політичні події, користуватись правовими актами, юридичною літературою;
- рівень сформованості навичок діяти згідно з нормами права у конкретних життєвих ситуаціях

При оцінюванні навчальних досягнень учнів використовуються чотири рівні, які визначаються такими характеристиками:

- **Перший рівень – початковий.** Відповідь учня (учениці) фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.
- **Другий рівень - середній.** Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.
- **Третій рівень — достатній.** Учень (учениця) знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь учня (учениці) правильна, логічна, обґрунтована, хоча не містить власних суджень.
- **Четвертий рівень - високий.** Знання учня (учениці) є глибокими, міцними, системними; учень (учениця) вміє застосовувати їх для виконання творчих завдань, його (її) навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію. Водночас, визначення високого рівня навчальних досягнень, зокрема оцінки 12 балів, передбачає знання та уміння в межах навчальної програми і не передбачає обов'язкової участі школярів у олімпіадах, творчих конкурсах.

Кожний наступний рівень вимог вбирає в себе вимоги до попереднього, а також додає нові характеристики.

Критерії оцінювання навчальних досягнень реалізуються в нормах оцінок, які встановлюють чітке співвідношення між вимогами до знань, умінь і навичок, які оцінюються, та показником оцінки в балах.

Початковий рівень

1

Учень (учениця) усно в загальних рисах відтворює один - два юридичних терміни окремої теми.

2

Учень (учениця) на рівні «так – ні» усно відтворює кілька термінів, вибирає правильний варіант відповіді із двох запропонованих.

3

Учень (учениця) одним простим реченням передає зміст теми, знаходить відповідь на закрите запитання у тексті підручника.

Середній рівень

4

Учень (учениця) відповідає на окреме питання за допомогою вчителя, репродуктивно відтворює частину матеріалу одним – двома простими реченнями, формулює юридичне поняття.

5

Учень (учениця) відтворює окрему частину основного змісту навчальної теми, відповідаючи на запитання вчителя, визначає одну – дві ознаки окремих юридичних понять.

6

Учень (учениця) в цілому відтворює частину навчального матеріалу теми, використовує окремі юридичні терміни, аналізує прості юридичні ситуації, розв'язує тестові завдання першого рівня.

Достатній рівень

7

Учень (учениця) самостійно відтворює окрему частину теми, застосовуючи мінімальну юридичну термінологію, дає визначення понять, аналізує зміст правових документів за простим планом, розв'язує прості юридичні задачі за допомогою вчителя.

8

Учень (учениця) в основному володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, може зіставляти, узагальнювати інформацію та аналізувати положення нормативних актів за допомогою вчителя.

9

Учень (учениця) оперує вивченим матеріалом на рівні теми, може аналізувати положення нормативних актів, підтверджувати одним - двома реченнями власне судження щодо правового явища, самостійно розв'язувати юридичні задачі середнього рівня складності.

Високий рівень

10

Учень (учениця) вільно викладає правові питання, застосовуючи необхідну юридичну термінологію, самостійно складає таблиці, структурно – логічні схеми з правових питань, аналізує правові ситуації, дає відгук на відповідь іншого учня.

11

Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, вільно висловлює власні судження та аргументує їх, самостійно користується правовими джерелами, може підготувати повідомлення з юридичної тематики, використовувати інформацію з додаткової літератури.

12

Учень (учениця) ґрунтовно викладає правові питання, висловлює власну позицію і переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела юридичної інформації; вміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання в практичній урочній діяльності, самостійно вирішує юридичні задачі.

Примітка: Для створення критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів використані нормативні документи МОН України

Оцінювання знань учнів

Форма оцінювання, адаптована до 12-бальної системи, дає змогу оцінити знання учнів при виконанні ними будь-яких завдань.

Бали	Показники
10 - 12	Усі чільні поняття теми, проблеми, ідеї старанно відібрані, визначені й описані; головні факти, що підтримують деталі, враховані і докладно описані; відсутні фактичні неточності.
7 - 9	Більшість чільних понять теми, проблеми, ідеї відібрані, добре визначені й описані; більшість основних фактів, що підтримують деталі, враховані й достатньо добре описані; є невеликі фактичні неточності.
4-6	Близько половини чільних понять теми, проблем, ідей відібрано, визначено і описано; включено біля половини основних фактів, що підтримують деталі; більше половини інформації є правильною, інша — помилковою, неточною чи взагалі відсутня.
1 - 3	Незначна кількість чільних понять теми, проблем, ідей відібрана, визначена і описана; факти, що підтримують деталі, не враховані або враховані недостатньо; в основному інформація помилкова, неточна або не відноситься до питання.

Оцінювання навичок мислення учнів.

Форма, адаптована до 12-ти бальної системи, дає змогу оцінити навички мислення при виконанні учнями завдань: пояснювати, застосовувати, аналізувати, синтезувати, оцінювати інформацію, виокремлювати головне; порівнювати; ставити запитання; відокремлювати факти; виявляти причинно-наслідкові зв'язки; наводити аргументи; формулювати висновки.

Бали	Показники
10 - 12	Учень знаходить/відбирає й логічно організує інформацію; використовує всі відповідні навички мислення; повно формулює поінформовані висновки, базуючись на фактах.
7 - 9	Учень знаходить/відбирає й логічно організує більшість даних стосовно питання; достатньо використовує відповідні навички мислення; формулює поінформовані висновки, базуючись на даних.
4-6	Учень використовує окремі навички мислення; формулює неповні висновки, базуючись на даних знаходить/відбирає й логічно організує біля половини даних стосовно питання.
1 - 3	Учень знаходить/відбирає й логічно організує незначну кількість даних стосовно питання; використовує навички мислення нечітко або неправильно; робить неточні висновки або не формулює висновки взагалі.

Оцінювання навичок презентації своєї думки

Форма , адаптована до 12-бальної системи, дає змогу оцінити вміння учня висловлювати свої думки в усній та письмовій формі.

Бали	Показники
10 - 12	Усі ідеї подані так, що демонструють глибокі знання учня і здатність логічно мислити; тема презентації чітко визначена і добре розроблена; презентація має чітку структуру, добре організована; повністю дотримані правила проведення презентації .
7 -9	Більшість ідей презентації подані таким чином, що свідчать про наявні знання учня і здатність логічно мислити; тема презентації чітко визначена і добре розроблена, однак є порушення логіки у викладі; презентація має структуру/розділи, добре організована; дотримані основні правила проведення презентації .
4-6	Біля половини ідей презентації подані таким чином, що свідчать про знання учня; тема презентації визначена нечітко і недостатньо добре розроблена ; презентація має нечітку структуру/розділи й недостатньо добре організована.
1 -3	Більшість ідей у презентації викладені нечітко; тема презентації визначена нечітко і не розроблена; презентація має неясну структуру або взагалі її не має; порушено правила проведення презентації.

Взаємооцінка учнями роботи малої групи

За допомогою цієї форми учасники малої групи можуть оцінити роботу в ній.

Наші дії/показники	завжди	часто	інколи	ніколи
1. Перевіряли, як члени групи розуміють завдання.				
2. За потреби - відповідали на запитання, пояснювали.				
3. З'ясовували, що було незрозуміло.				
4. Допомогали одне одному зрозуміти і застосовувати на практиці інформацію, яку отримали.				
Підписи членів групи: _____				

Оцінка учнем власної участі в роботі малої групи

Форма дає змогу оцінити внесок окремої особи в роботу малої групи.

Мої дії \ Показники	завжди	часто	інколи	ніколи
1. Моя співпраця з іншими для досягнення загальних цілей.				
2. Моя ретельна праця над завданнями.				
3. Я висловлював (висловлювала) нові ідеї.				
4. Я залучав (залучала) до роботи інших.				
5. Я вносив (вносила) конструктивні пропозиції, коли інші потребували підтримки.				
6. Я підбадьорював (підбадьорювала) інших в разі потреби.				

Примітка: Таблиці щодо оцінювання знань учнів, оцінювання навичок мислення учнів, оцінювання навичок презентації своєї думки, взаємооцінка роботи учнями малої групи, оцінка учнем власної участі в роботі малої групи створені на основі матеріалу методичного посібника Ремех Т. О. «Методика навчання учнів 9 класу основ правознавства».

Використані джерела

1. Програма «Основи правознавства. 9 клас» (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 №804). Режим доступу:
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
2. Про затвердження критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти. Наказ МОН України №371 від 05.05.2008. Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0371290-08#Text>
3. Методичні рекомендації про викладання правознавства у 2021/2022 навчальному році. Режим доступу:
<https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-pro-vykladannya-pravoznavstva-u-2021-2022-navchalnomu-rotsi/>
4. Ремех Т.О. Методика навчання учнів 9-го класу основ правознавства: методичний посібник / Т.О. Ремех.—К.: ТОВ«КОНВІ ПРИНТ», 2018.— 96 с. Режим доступу:
<https://undip.org.ua/library/metodyka-navchannia-uchniv-9-ho-klasu-osnov-pravoznavstva-metodychnyy-posibnyk/>

Над створенням довідника працювала Бажан Тетяна Іванівна,

вчитель – методист ліцею №17 «Вибір» імені М. Г. Неленя

міста Кременчука Полтавської області.

